

1953 Grönholm.

Pika 262

Nils Grönholm: Kertomus Ruotsiin tehdystä opintomatkasta.

Suomen Pankin Johtokunnalle.

Allekirjoittaneelle suotiin tilaisuus toimia vaihtovirkailijana 1.10. - 30.11.1953 välisenä aikana Sveriges Riksbank'issa. Tästä pyydän lausua Suomen Pankin Johtokunnalle parhaimmat kiitokseni.

Samanaikaisesti olivat Sveriges Riksbank'issa vaihtovirkailijoina Fullmäktig Arne Knudsen Norges Bank'in Trondheimin konttorista sekä Assistent Kjeld Raae Andersen Danmarks Nationalbank'ista.

Kuulemani mukaan ovat aikaisemmat vaihtovirkailijat jo matkakertomuksissaan tehneet selkoa Sveriges Riksbank'in organisaatiosta ja toiminnasta. Siksi en seuraavassa käsittelekään näitä asioita, vaan rajoitun selostamaan huomioitani Sveriges Riksbank'in luottopolitiikasta, eritoten keskuspankin ohjeista luotonannon suhteen luottolaitoksille.

Kertomukseni tulee olemaan melko ylimalkainen; joutuin tämä siitä, että meillä oli koko Sveriges Riksbank'issa olomme aikana "lukkoon lyöty" erittäin tiivis ohjelma, joka oli hyvin asiallisesti ja tarkoituksenmukaisesti laadittu, mut-

ta joka ei antanut paljoakaan tilaisuutta erikoistumiseen oman aiheeni piiriin.

Sveriges Riksbank'in luottopolitiikka.

Pankkien luotonannon paisuminen, joka varsinkin ajanjaksona syyskuu 1949 - kesäkuu 1950 kävi huomattavaksi, aiheutti sen, että Sveriges Riksbank'in pankkivaltuusmiehet 1.7.1950 esittivät erinäisiä kassareservimääräyksiä liikepankoille vuoden 1949 valtalain nojalla. Näitä tiukennettuja kassareservi-vaatimuksia, joita sovellettiin 1.10.1950 alkaen, täydennettiin sopimuksella Sveriges Riksbank'in ja liikepankkien sekä muiden luottolaitosten välillä määrätyistä yleisistä suunta- viivoista luotonannon rajoittamiseksi. Alkaen 1.12.1950 korotti Sveriges Riksbank diskontto- ja muita korkoja $\frac{1}{2}$ %.

Näistä toimenpiteistä huolimatta jatkui pankkien antolainauksen kasvu v.1951. Tämän vuoden lopulla aloitti Sveriges Riksbank neuvottelut luottolaitosten kanssa tarkoituksella, että rajoitetumman luotonannon kautta, tämän kuitenkin aiheuttamatta yleistä korkotason nousua, yrittää luoda suuremmat edellytykset rahanarvon vakauttamiselle. Nämä neuvottelut johtivat siihen, että tammi-helmikuun vaihteessa 1952 Sveriges Riksbank teki mainitulla tarkoituksella sopimuksen Svenska Bankföreningen'in, Sparbankernas Bank Aktiebolag'in, Svenska Sparbanksföreningen'in, Svenska Jordbrukskreditkassan'in, Sveriges allmänna hypoteksbank'in, Konungariket Sveriges stads hypotekskassa'in, Svenska bostadskreditkassan'in, Svenska försäkringsbolags riksförbund'in ja Försäkringsbolagen Folksam-Samarbete'n kanssa. Sopimus, joka alkujaan oli voimassa kesäkuun loppuun 1952, pidennettiin sittemmin suurin piirtein entisillä ehdoilla v.1952 loppuun.

Sopimus liikepankkien kanssa sisälsi pääpiirteissään

seuraavaa: Pankit sitoutuivat pitämään suuruutensa mukaan määrätyn maksukyvyn; toiselta puolen kassavarojen, valtion obligatioiden ja muiden n. s. kultareunaisten obligatioiden yhteismäärän, ja toiselta puolen määrättyjen velkojen suhteen. Uusi ottolainaus tulisi käyttää ensi sijassa maksukyvyn parantamiseen niin kauan kunnes täten määritellyt suhdeluvut olisi saavutettu. Sen kautta, että ainoastaan muutamat pankit "läh-töasemissa" täyttivät maksukykyvaatimukset, ehkäistiin siis ottolainauksen lisäyksen käyttö luotonannon lisäämiseen.

Kun pankit olivat sopimuksessa tehneet yllämainitun maksukykysoitumuksen, lupautui Sveriges Riksbank puolestaan esittämään Kunink. Majesteetille, että erinäiset kassareservi-määräykset, jotka olivat olleet voimassa 1.10.1950 lähtien, kumottaisiin. Pankkivaltuuston ehdotuksen mukaan se kumottiin-kin 8.2.1952. Jotta olisi voitu lieventää sijoitus- ja kan-nattavuusvaikeuksia, joita odotettiin ilmaantuvan pankeille rajoitetun luotonannon seurauksena, laskettiin liikkeeseen pankeille tarkoitettuja lyhytaikaisia valtion obligatiolai-noja.

V.1950 sopimuksen mukaisesti, koskien luotonannon suuntaviivoja, sitoutuivat pankit jatkuvasti tutkimaan luotto-kysyntää siten, että ensisijaisesti kansantaloudellisesti tär-keä luotontarve tyydytettäisiin. Pankit sitoutuivat edelleen kuukausittain jättämään Sveriges Riksbank'ille ne tiedot, jot-ka ovat perusteena maksukyvyn arvioimiselle, jotta keskuspank-ki jatkuvasti voisi seurata kehitystä pankeissa.

Vakuutusyhtiöiden kanssa tehdyn sopimuksen mukaan si-toutuivat nämä huolehtimaan siitä, että luottorajoitukset ei-vät aiheuttaisi vakuutusyhtiöiden luotonannossa rakenteellista siirtymistä.

Kaikki sopimukset Sveriges Riksbank'in ja luottolai-

tosten välillä edellyttivät, paitsi jatkuvaa sitoutumista luottojen sijoittamisessa seurata v.1951 suuntaviivoja, että määrätyt korot sidottaisiin. Tämä tähtäsi ensi sijassa siihen, että vältyttäisiin koron kohoamiselta asuntorakennusrahoituksen osalta. Niinpä oli kiinteistöjen pohjalainoissa korko oleva korkeintaan 3,5 % sitomattomissa, ja 3,6 % sidotuissa lainoissa. Yksityisten obligatiolainojen liikkeeseenlaskemisen suhteen pidätti Sveriges Riksbank oikeuden tarkastaa lainaehdot sekä päätösvallan lainojen liikkeeseenlaskemistä järjestyksestä ja ajankohdasta.

Sopimuksen vaikutus alkoikin pian näkyä v.1952. Selvimmin se ilmeni kesäkuussa, jolloin antolainaus pieneni 248 milj. kruunua. Kaikkiaan antolainaus vähentyi ensimmäisen vuosipuoliskon aikana 188 milj. kruunua, edellisen vuoden vastaavan ajanjakson osittaessa nousua 656 milj. kruunua.

Joulukuussa 1952 sovittiin liikepankkien kanssa entisen sopimuksen jatkamisesta v.1953 aikana toistaiseksi pääpiirteissään entisillä ehdoilla.

Kesäkuussa 1953 aloitti Sveriges Riksbank uudet neuvottelut liikepankkien kanssa. Uusi sopimus saatiinkin aikaan, ja siinä täydennettiin voimassaolevaa sopimusta siten, että liikepankkien tuli rajoittaa luotonantoaan yksityisille ja ohjata täten kertyneet varat rakennustoiminnan rahoittamiseen. Sopimus tähtäsi siihen, että kuntien tähän saakka hoitamasta asunnontuotannon rahoituksesta huomattava osa siirrettäisiin liikepankkeihin. Jotta liikepankit pystyisivät sopimuksenmukaisesti rahoittamaan rakennustoimintaa, on tarkoitus siirtää luotot muihin rahalaitoksiin heti kiinteistöjen valmistuttua. Tämän vuoksi rajoitettiin vakuutuslaitosten oikeus sijoittaa varojaan hypoteekkiobligatio- ja kiinteis-

töslainoihin koskemaan ainoastaan uusia kiinteistöjä. Lisään-
tynyt luotonanto rakennustoiminnalle ei kuitenkaan edellytä
mitään myönnytyksiä liikepankkien suorituskykyisoumuksien
suhteen. Asuntotuotannon prioriteettiasemasta johtuen odo-
tetaankin v.1953 valmistuvan 10 % enemmän asuntoja kuin edel-
lisenä vuonna.

Jos tarkastelemme, mitä tuloksia Sveriges Riksbank'in
luottopolitiikasta on ollut niin huomaamme, että maan talou-
dellinen tasapaino on osoittanut parantumisen merkkejä; tähän
on ollut vaikuttamassa useita tekijöitä, mutta hyvin huomat-
tavaa osaa on näytellyt luotonannon rajoittaminen. Pankkien
maksuvalmius on suurelta osalta juuri tiukennettujen luoton-
anto-ohjeiden vuoksi huomattavasti parantunut.

Rahapolitiikassa käytetyt keinotahan riippuvat suu-
resti kunkin maan omista olosuhteista. Sveriges Riksbank on
valinnut käyttämänsä keinot maansa olosuhteet huomioonottaen,
ja näyttää siltä, että Ruotsin keskuspankki onkin saavuttanut
ne päämäärät, joihin se on pyrkinyt.

Kuten jo edellä olen maininnut, oli Sveriges Riksbank
järjestänyt meille erittäin kiinteän ja monipuolisen ohjelman,
jonka puitteissa tämä virkailijavaihto tapahtui. Seuraavassa
esitän lyhyen yleiskatsauksen tästä ohjelmasta:

- 1- 3.10. Henkilökuntakonttori (Pankin organisatio, henkilö-
kunta-asiat, palkkojen lasku, rekisterikortisto)
- 5- 7.10. Antolainastoimisto (Kuoletus-, kodinperustamis-,
hypoteekki- ja omakotilainat)
- 8- 9.10. Ottolainastoimisto (Shekkitilit, clearing)
- 10.10. Kirjanpito-osasto (Sveriges Riksbankin kirjanpito)
- 12.10. Tumba (Käynti Sveriges Riksbank'in paperitehtaalla)

sekä tutustuminen setelinpolttoon)

- 13.10. Setelipaino (Tutustuminen setelipainoon, setelikonttori)
- 14.10. Kassatoimisto (Kassat, setelin- ja rahanlasku)
- 15.10. Konttorikeskus (Haarakonttorien ja pääkonttorin väliset asiat, haarakonttorien luotonannon valvonta, kirjeenvaihto)
- 16-17.10. Luottomarkkinat ja arvopaperitoimisto (luotonanto, obligaatioiden kauppa)
- 19-20.10. Talletustoimisto (talletukset ja holvin hoito)
- 21-22.10. Ulkomaan sihteeristö (maksusopimukset, EPU-valuat)
- 23-24.10. Arbitragetoimisto (valuuttakaupat, nostotilit)
- 26-28.10. Ulkomaantoimisto (lorotilit, asiakaspalvelu)
- 29-30.10. Tilastoryhmä (Sveriges Riksbank'in raportit ja tilastot, kirjasto)
- 2- 7.11. Valuuttakonttori (Valuuttakonttorin organisatio ja työskentely, valuutansäännöstely ja -tarkkailu)
- 9.11. Matka Sveriges Riksbank'in Uppsalan konttoriin.
- 10.11. Käynti Sparbankernas Bank Ab:ssa.
- 11.11. Käynti Stockholms Sparbank'issa.
- 12.11. Revisio-osasto (tarkkailu)
- 13.11. Käynti Svenska Handelsbanken'issa.
- 16.11. Käynti Postisäästöpankissa ja Postisiirtokonttorissa.
- 17.11. Käynti Ätvidabergin konttorikonetehtaan konttoritalossa.
- 23-25.11. Tutustuminen Sveriges Riksbank'in Jönköpingin konttoriin.
- 26-29.11. Tutustuminen Sveriges Riksbank'in Göteborgin konttoriin.

Tämän ohjelman puitteissa saimme melko perusteellisesti tutustua pankkitoimintaan Sveriges Riksbank'issa ja osaksi myös muissakin pankeissa. Sitäpaitsi järjesti Sveriges Riksbank ohjelman ulkopuolella meille käyntejä useihin paikkoihin, joissa saimme tutustua Ruotsin kulttuuriin, historiaan, teollisuuteen y.m. meitä kiinnostaviin seikkoihin. Näistä käynneistä mainittakoon m.m. seuraavat:

Tukholman arvopaperipörssi, Valtiopäivätalo, Svenska Bankföreningen, Historiallisen museon rahakammio sekä Uppsalan tuomiokirkko. Jönköpingissä saimme tutustua Munksjö Bruk Ab:n paperitehtaaseen, Jönköping Tändsticks Ab:n ja Tulitikkumuseoon. Göteborgissa teimme käynnin Svenska Kullager Fabrik'in (SKF) tehtailla. Mainittakoon vielä, että eräänä sunnuntaina oli pankin ampumaseura kutsunut meidät Stora Skuggan'in ampumaradalle seuraamaan Sveriges Riksbank'in ampumamestaruuskilpailuja.

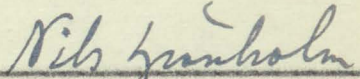
Pankkitoiminnan ulkopuolella teimme vapaa-aikoinamme runsaasti käyntejä museoihin, taidekokoelmiin, teattereihin ja eri nähtävyyksiä katsomaan. Useat Riksbankin virkailijoista kutsuivat meidät vieraikseen koteihinsa iltaa viettämään, joten useiden henkilökohtaisten tuttavuussuhteiden luominen oli mahdollista. Kaikesta tästä johtuen me saimmekin Tukholmasta ja sen asukkaista sekä heidän elämästään hyvin perinpohjaisen kuvan.

Kun nyt jälkeempäin tarkastelen matkaani ja teen siitä yhteenvedon, on todettava, että se muodostui erittäin antoisaksi, opettavaiseksi ja käsitteitä laajentavaksi. Pohjoismaiset kollegani olivat sitä mieltä, että yhteistyö tälläkin alalla on hyvin tärkeää, ja pitivät varsinkin henkilökohtaisten suhteiden luomista suuressa arvossa. Hyvin tärkeänä on mainittava myös se hyöty, mikä aina on vieraan kielen käyttä-

misestä ja oppimisesta asianomaisessa maassa. Matkastani saamieni yksinomaan positiivisten kokemusteni perusteella toivon, että tämänlaatuinen virkailijavaihto edelleen saisi jatkua ja että vielä monet Suomen Pankin virkailijoista pääsisivät siitä osallisiksi.

Helsingissä, helmikuussa 1954.

Nils Grünholm